

Zgodnie z uproszczonym poglądem za utrzymanie hierarchii społecznej odpowiadają grupy posiadające wysoki status, którym zależy na zachowaniu uprzywilejowanej pozycji w społeczeństwie, a do zmiany społecznej dążą jedynie nieuprzywilejowane grupy o niskim statusie. Przykładowo, w kontekście nierówności między kobietami i mężczyznami to mężczyźni nie powinni być zainteresowani utrzymaniem status quo, a kobiety powinny dążyć do jego obalenia. Jednak obraz ten jest zdecydowanie niepełny. Z łatwością można podać przykłady sytuacji, w której przedstawiciele grup o wysokim statusie angażują się na rzecz zmiany społecznej. Za przykład może posłużyć akcja He for She, w której mężczyźni wyrażają solidarność z kobietami w walce o ich równouprawnienie. Możliwa jest również sytuacja, w której członek grupy o niskim statusie, pomimo odniesienia indywidualnego sukcesu, nadal solidaryzuje się ze swoją grupą i działa na jej korzyść. Obrazuje to przykład Sheryl Sandberg, która odniosła olbrzymi sukces zawodowy w stereotypowo męskiej branży, a następnie stworzyła ruch Lean In, którego głównym celem jest aktywizacja zawodowa kobiet i zrównanie szans kobiet i mężczyzn na rynku pracy. Zmiany społeczne mogą wreszcie dokonywać się poprzez akty wzajemnej solidarności różnych nieuprzywilejowanych podgrup. Przykładem tej ostatniej sytuacji w kontekście nierówności płciowych mogą być pracownicy, ale bezdzietne kobiety, które solidaryzują się z niepracującymi matkami np. w ich walce o uzyskanie wsparcia ze strony państwa. Celem projektu jest znalezienie odpowiedzi na pytanie, co motywuje ludzi do angażowania się w takie działania, które niejednokrotnie wiążą się z kosztami i brakiem oczywistych zysków dla osób je podejmujących.

Wyniki wcześnie opublikowanych badań, pozwalają nam przypuszczać, że istnieją trzy mechanizmy motywacyjne prowadzące do solidarności z grupami słabszymi: interes grupy własnej, identyfikacja z grupą słabszą i współodczuwanie ich krzywdy, oraz wyznawane wartości i przekonania. Przykładowo, o roli interesu grupy własnej mówimy wówczas, gdy członkowie jednej grupy o niskim statusie są solidarni z drugą słabszą grupą, ponieważ wierzą, że w konsekwencji również odniosą korzyści np. dostrzegając w ich sukcesie szansę sukcesu wspólnego działania przeciwko grupie uprzywilejowanej. Drugi mechanizm, identyfikacja z grupą nieuprzywilejowaną prowadzi do aktów solidarności, ponieważ osoba po prostu sama odczuwa negatywne emocje (np. upokorzenie, złość, smutek) grupy słabszej i poprzez akt solidarności chce je zredukować. Trzeci wyróżniony mechanizm motywacyjny to wpływ wartości i przekonania. Ważne dla jednostki wartości na temat sprawiedliwości czy równości społecznej mogą kierować zachowaniem i wpływać na zaangażowanie w akty solidarności z grupami słabszymi.

Jednym z czynników, który naszym zdaniem odróżnia od siebie te motywy jest ich umiejscowienie na wymiarze konkretno-abstrakcyjne. Z jednej strony interes grupy własnej jest bardzo konkretny i wyrazisty motywacją. Z drugiej strony wyznawane wartości stanowią bardzo abstrakcyjny cel, który może odnosić się do wielu różnych grup. Zakładamy, odwołując się do teorii poziomów interpretacji autorstwa Trope i Liberman (2010), że o każdym obiekcie czy zdarzeniu można pomyśleć w różniący się poziomem abstrakcji sposób. Przykładowo, to samo czynnośc można opisać w abstrakcyjny sposób jako "dbałość o zachowanie czystości" lub w konkretny sposób jako "mycie podłogi". Dowiedziono, że sposób, w jaki ludzie interpretują wydarzenia na wymiarze konkretno-abstrakcyjne kształtuje ich zachowania w sytuacjach społecznych. W obecnym projekcie planujemy zaaplikowanie teorii poziomów interpretacji do zjawiska solidarności z grupami słabszymi. Stawiamy hipotezę, że interpretacja sytuacji grupy nieuprzywilejowanej w sposób abstrakcyjny lub konkretny aktywizuje odmienne mechanizmy motywacyjne prowadzące do solidarności międzygrupowej. Oczekujemy również, że odmienny sposób konstrukcji wpłynie na to, w jakich warunkach poszczególne rodzaje motywacji będą wywierały silniejszy, a w jakich słabszy wpływ.

Hipotezy te planujemy zweryfikować w serii szesnastu eksperymentów. W badaniach tych będziemy manipulować poziomem abstrakcji przedstawionej sytuacji grupy słabszej. Przykładowo, opisywanie sytuacji grupy nieuprzywilejowanej w kontekście bliskiej przyszłości prowadzi do konkretnego myślenia, a w dalekiej przyszłości aktywizuje myślenie abstrakcyjne. Zaplanowane badania zostały podzielone na dwie części. W pierwszej części skupimy się na relacji pomiędzy poziomami interpretacji (abstrakcyjny vs konkretny) a siłą działania różnych mechanizmów motywacyjnych. Sprawdzimy, jak pod wpływem myślenia konkretnego lub abstrakcyjnego, zmienia się siła motywacji i chęć do zaangażowania w akty solidarności na rzecz grupy słabszej. Drugą część badań dotyczy będzie tego, w jaki sposób relacja pomiędzy poziomami interpretacji i motywami z jednej strony a zachowaniem solidarnym z drugiej jest kształtowana przez charakter wymaganej pomocy. W szczególności interesuje nas, w jaki sposób na chęć pomocy grupie słabszej - w zależności od wzbudzonego motywu / poziomu interpretacji - wpływają koszty tej pomocy, typ grupy, której udzielana jest pomoc oraz perspektywa czasowa oczekiwanych efektów pomocy. Badania zostaną przeprowadzone w odniesieniu do kilku wybranych kontekstów społecznych m.in. nierówności płciowych, sytuacji mniejszości muzułmańskiej i imigrantów w Europie oraz sytuacji osób homoseksualnych (np. kwestia małżeństwa pomiędzy osobami). Kwestie te są aktualne i ważne, dotyczą praw człowieka, a jednocześnie nie budzą wiele emocji w debacie społecznej.